

بررسی تأثیر تمرکز بازار حسابرسی بر گزارشگری مالی متقلبانه با تأکید بر نقش تعدیلی سرمایه‌گذاران نهادی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

نگار سهندی فر

دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی مقدس اردبیلی، اردبیل، ایران

Sahandifar.hp2020@gmail.com

عادل شاه ولی زاده

گروه حسابداری، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران

a_shahvalizadeh@gmail.com

چکیده

هدف: هدف از این تحقیق بررسی تأثیر تمرکز بازار حسابرسی بر گزارشگری مالی متقلبانه با تأکید بر نقش تعدیلی سرمایه‌گذاران نهادی می‌باشد.

روش شناسی: این تحقیق، از بعد رویکرد انجام تحقیق از نوع خردگرایانه، تحقیق حاضر از لحاظ هدف جزوه تحقیقات کاربردی است. از لحاظ ماهیت جزوه تحقیقات مروری است. از بعد ماهیت داده‌های تحقیق جزوه تحقیقات کمی است. به جهت بعد شناخت جزوه تحقیقات به روش نیمه تجربی بوده است. از نظر روش توصیفی از نوع تحقیق همبستگی بوده که از رگرسیون چند متغیره استفاده گردیده شده است. همچنین جزوه تحقیقات پس رویدادی می‌باشد. از لحاظ نوع استدلال جزوه تحقیقات قیاسی-استقرایی می‌باشد. از لحاظ بعد زمان جزوه تحقیقات گذشته‌نگر می‌باشد. از لحاظ طول مدت زمان تحقیق جزوه روش ترکیبی می‌باشد. جامعه آماری تحقیق حاضر شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد که پس از حذف محدودیت‌ها 135 شرکت به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. بازه زمانی مورد بررسی بین سال‌های 1394 الی 1398 می‌باشد.

یافته‌ها: ویژگی‌هایی که یک بازار حسابرسی از آن برخوردار است آن را از سایر بازارهای تجاری یا کسب و کارهای خدماتی متمایز می‌کند. وجود شفافیت‌های مالی و ارتقا بخشی در گزارش‌های حسابداری از جمله اقداماتی است که می‌تواند از جانب وجود بازارهای حسابرسی دانست. ما به دنبال بررسی تأثیر تمرکز بازار حسابرسی بر گزارشگری مالی متقلبانه با تأکید بر نقش تعدیلی سرمایه‌گذاران نهادی هستیم.

نتایج: زمانی که شرکت‌های تجاری جهت اخذ خدمات مالی به بازارهای مالی رجوع می‌کنند شاهد این می‌باشند که مؤسسات حسابرسی به صورت انحصاری عمل می‌نمایند و ناچار هستند از بین این چند موسسه یکی را انتخاب نمایند. مطالعاتی که در این زمینه انجام گرفته شده است اذعان می‌دارد که وجود تمرکز بازار حسابرسی هم می‌تواند باعث افزایش کیفیت حسابرسی شود و هم می‌تواند نوعی رقابت ناسالم را در بین مؤسسات به وجود آورد. نتایج حاصل از آزمون فرضیه اول بیان می‌کند که تمرکز بازار حسابرسی بر گزارشگری مالی متقلبانه تأثیر معکوس و معنی‌داری دارد. همچنین نتایج

آزمون فرضیه دوم حاکی از این است که سرمایه‌گذاران نهادی تأثیر تمرکز بازار حسابرسی بر گزارشگری مالی متقلبانه را تعدیل نمی‌نمایند.

واژه های کلیدی:

تمرکز بازار حسابرسی، گزارشگری مالی متقلبانه و سرمایه‌گذاران نهادی

مقدمه

همواره دانشمندان و محققان مالی تلاش کرده‌اند که دیدگاه‌های متفاوتی از واژه تقلب برای جوامع بیان کنند تا بتوانند درک بهتری از عناصر و عوامل مؤثر را تقلب را تشریح نمایند. در واقع تمامی تقلب‌های صورت گرفته در واحدهای تجاری از یک منبع سرچشمه می‌گیرد و آن هم فشارها و انگیزه‌های مالی می‌باشد. اغلب مطالعات و پژوهش‌های انجام گرفته شده دلالت بر نقش اعضای هیئت‌مدیره و مدیرعامل شرکت‌ها در ایجاد ارتکاب تقلب نقش پررنگتری داشته‌اند. انجمن حسابداران ایالت متحده آمریکا در گزارشی به نام کمیته تردیوی¹ که در سال 1998 مورد بررسی قرار گرفت به نتایجی دست یافتند که حاکی از این بود که 73 درصد بروز تقلبات در شرکت‌های اقتصادی توسط مدیران رده بالا صورت گرفته است. این واقعیت را باید پذیرفت که گزارشگری مالی متقلبانه زیان‌های بسیار سنگینی برای واحدها به بار آورده است و یک شکاف اساسی بین مالکان و سهامداران به وجود آورده است (رضازاده و محمدی، 1398).

بر اساس استانداردهای پذیرفته شده حسابداری و حسابرسی گزارش‌های مالی متقلبانه به صورت تحریفات عمدی یا بر اساس فشارها از سوی مدیران رده بالا انجام گرفته شده است و این به منزله فریب دادن سهامداران و یا فعالان اقتصادی در بازارهای سرمایه‌ای معمول گردیده شده است. گزارش‌های مالی می‌تواند بر اساس جعل اسناد، انجام معاملات صوری و یا حذف عمده‌ای از رویدادهای مالی انجام گیرد. بر اساس استاندارد بند 3 و 4 حسابرسی توضیحات مکتوبی نسبت به تقلبات در صورت‌های مالی بیان گردیده شده است و هرگونه کشف و ضبط تقلبات در گزارش‌های واحدهای تجاری به عنوان کلاهبرداری عمد لحاظ گردیده شده است. وجود مؤلفه‌های نظارتی (وجود، اجرا و اثربخشی) می‌تواند باعث تحولات اساسی در زمینه گزارش دهی مدیران قرار گیرد (حجازی و مختاری نژاد، 1396).

از نگاهی دیگر می‌تواند تمرکز بازار حسابرسی را از دیدگاه گزارشگری مالی متقلبانه مورد بحث قرار داد. ویژگی‌هایی که یک بازار حسابرسی از آن برخوردار است آن را از سایر بازارهای تجاری یا کسب و کارهای خدماتی متمایز می‌کند. وجود شفافیت‌های مالی و ارتقا بخشی در گزارش‌های حسابداری از جمله اقداماتی است که می‌تواند از جانب وجود بازارهای حسابرسی دانست. ساختاری که حسابرسان در چارچوب آن فعالیت می‌کند نشان‌دهنده میزان اشتراک‌پذیری واحدهای تجاری در آن بازارها و نمایان شدن رقابت‌پذیری آن شرکت‌ها را تجسم می‌کند. با توسعه و رشد شرکت‌های تجاری رقابت در زمینه فعالیت‌های تجاری گسترش پیدا کرد و از این رو مالکان و مدیران مالی واحدها در انتظار بهبود عملکرد گزارش‌های مالی قرار گرفتند. در واقع وجود بازارهای حسابرسی در جهت افزایش کیفیت خدمات مالی مؤثر واقع گردیده شده است (رمضانی و همکاران، 1394).

¹ Treadway Committee